

110973

Snujmo vinarske in sadjarske zadruge.

Ponatis iz „Zadruge“.

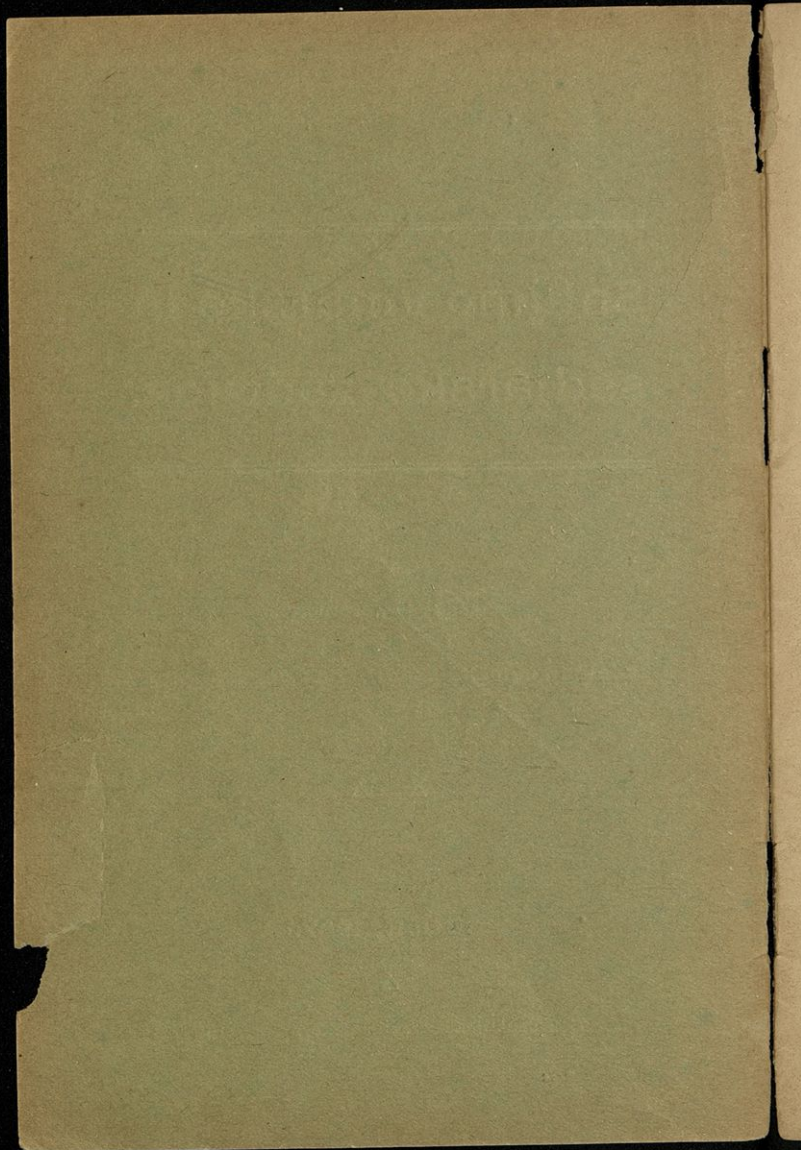
Izdala in založila „Zadružna Zveza v Celju“.

Δ Δ

CELJE, 1907.

Δ

Tisk društvene zvezne tiskarne v Celju.

[Pisec: Jak Vladimir]

Snujmo vinarske in sadjarske zadruge.

Ponatis iz „Zadruge“.

Izdala in založila „Zadružna Zveza v Celju“.

△ △

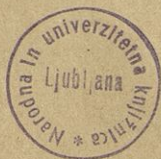
CELJE, 1907.

△

Tisk društvene zvezne tiskarne v Celju.

110973

110973

D 235/1953

RKZ

Snujmo vinarske in sadjarske zadruge.

Slovensko ozemlje ima za vinarstvo in sadjarstvo sila ugodno lego; o tem pričajo žlahtni vinski pridelki, ki slovijo ne-le v naši državi, ampak tudi v inozemstvu, priča pa tudi vsakovrstno žlahtno sadje, ki izvrstno prospeva v naših krajih. Ker je slovenska zemlja gotovo jedna najpripravnejših v naši državi za vinorejo in sadje-rejo, se ni čuditi, da sta ti dve panogi glavni gospodarski panogi skoro po vsem Slovenskem; v mnogih krajih se celo Slovenci skoraj izključno pečajo z vinorejo in sadjerejo. Žalibog pa so dohodki, katere dobivajo vinogradniki in sadjarji zelo neznatni, isti daleč zaostajajo za dohodki vinogradnikov in sadjarjev drugih dežel in držav, v katerih ne obstoje tako ugodni pogoji za ti dve gospodarski panogi, dohodki pa tudi nikakor ne odговarjajo stroškom in delu, katero je dandanes potrebno. Predno se hočemo pečati s sredstvi za povzdigo vinarstva in sadjarstva, si hočemo ogledati

1. vzroke, kateri so otežkočili zlasti vinarstvo in povzročili, da ne donša vinarstvo in sadjarstvo primernih dohodkov.

V prejšnjih časih je bil vinograd veselje in ponos vsakega Slovenca, z veseljem je hitelo mlado in staro v vinograd izvrševat potrebno delo. A dandanes! Vinograd za vinogradom prehaja iz kmečkih rok v roke bogatih graščakov, meščanov itd. Število kmečkih vinogradnikov in obseg njihovih vinogradov je vedno manjši, najugodnejše lege prehajajo v roke ne-kmetov, kateri razpolagajo čez potrebna denarna sredstva, s katerimi izboljšujejo svoje vinograde, uporabljajo vsa od vede priporočena sredstva, pridelujejo izvrstne pridelke v veliki množini, izpodrivajo pridelke kmečkih vinogradnikov, oz. vplivajo na to, da dosežejo pridelki kmečkih vinogradnikov zelo nizke cene. Vinoreja zahteva dandanes veliko več truda, kakor prejšnje čase; trtna uš je uničila večino naših vinogradov, z ogromnimi denarnimi žrtvami so se naši vinogradi na novo nasadili oz. se še nasajajo. Nastopile so neštevilne bolezni, zlasti peronospora, oidium itd. katere se morajo pokončati, kar stane obilo truda in denarja. Delavske moči so od dne do dne dražje, mnogokrat istih vobče ni mogoče dobiti oz. ne o pravem času, kar je ravno za vinogradnika sila neugodno, ker se morajo vsa dela o določenem času izvršiti, sicer nastane zanj velika škoda. Razven tega so pa dobra vinska leta sila redka in ni se čuditi, če

vinogradnik, ki ima leto za letom večje stroške za obdelovanje vinograda in pokončevanje raznih bolezni, izgubi vse veselje do vinoreje, ne mara in večinoma tudi ne more uporabljati vseh sredstev za povzdigo vinoreje, ker mu ista niti ne povračuje stroškov, o kakem dobičku pa sploh ni govora. To dejstvo je glavni vzrok, da se pri nas premalo gleda na upeljavo enotnih in za posamezne vinske okoliše najprimernejših vrst trt, da se premalo skrbi za v vinogradih potrebna zboljšanja (melioracije), posebno pa, da se veliko greši v kletarstvu. Mnogokrat se vrši trgateg ob nepravem in neugodnem času, marsikateri vinogradniki ne gledajo na to, kedaj je grozdje za trgateg sposobno, ampak se ravnaajo n. pr. po tem, da so njih pradedi vedno začeli trgateg ob sv. Tereziji, in na ta način se zgodi, da je grozdje že preveč zrelo in deloma že gnije, mnogokrat pa premalo zrelo. Da se gnjilo, nezdravo in nezrelo grozdje z zrelim vred preša, da se premalo pazi na snago posode, da se popolnoma zane-marjajo pravila umnega kletarstva, je vzrok, da se pokvari cel pridelek, ali znatno poslabša ter izgubi na ta način mnogo na vrednosti. Zelo oškodovali pa so tudi vinarstvo razni nepošteni vinski trgovci, kateri izrabljajo neugodno gmotno stanje vinogradnikov in jim ponujajo nizke cene katere mora vinogradnik, ki si sam ne more pomagati, sprejeti. Še hujše pa so oškodovali vinogradnike vinotržci s tem, da so ponarejali vina, da so uvažali cena inozemska vina ter ne le na

ta način neugodno vplivali na cene domačih vin, ampak tudi mnogo občinstva odvrnili od uživanja vina.

Kar se tiče sadjarstva, so razmere še slabše! Kako se v mnogih krajih goji umna sadjereja, pričajo sledeče besede potovalnega učitelja za sadjarstvo, katere je govoril pri nekem predavanju: «Marsikateri kmet na Slovenskem si misli, da bi bilo dobro kako drevo vsaditi, ide v hosto, izkoplje kakega divjaka, ga svoj čas vcepi seveda ne glede na sorto, ga pusti rasti, ne da bi se brigal zanj, in ko prinaša sad, ga še s prekljami pošteno naklesti, mnogo vej rani in odbije najnežnejše veje in sadne popke, ki bi prihodnje leto rodili. V mnogih krajih vidimo sadna drevesa, poraščena z mahom in lišaji, ki tvorijo najboljše zavetišče za razen mrčes, polna suhih vej in tako zanemariena, da je groza. Da je gnojenje sadnega drevja pri nas neznano, se prepričajo inozemci iz okusa našega sadja, katero splošno ni tako sočno in tako okusno, kakor sadje v Nemčiji, kar sem opetovano od strokovnjakov v Nemčiji slišal. Razun tega pa slabo gnojenje ali negnojenje vpliva na razvoj in rodovitnost sadnih dreves. Pri nas je ukoreninjena navada, da ima vsak sadjar toliko vrst sadnega drevja, kolikor ima dreves in mnogokrat večinoma vrste, katere niso primerne za krajevne razmere. Ni čuda potem, da se ne morejo doseči boljše cene, ker naši sadjarji ne morejo kupcem ponuditi velike množine sadja ene vrste, katero kupec zahteva

in dosti bolje plača, kakor sadje obstoječe iz nešteto vrst. Iz istih razlogov se tudi pri nas pridela malo namiznega sadja, katero se zelo dobro plačuje. Prodajo namiznega sadja pa še ovira brezbržnost pri obiranju in spravljanju sadja; ne gleda se na to, če je sadje dovolj zrelo, sadje se navadno sklesti ali strese z dreves, skupno pobere ne da bi se sortiralo, in spravi v kak zaduhel prostor, mesto da bi se namizno sadje varno obiralo in sortiralo, ostalo sadje pa streslo z dreves, tudi sortiralo ter shranjevalo v primernih sadnih shrambah. (Kako je ravnati s sadjem pri obiranju in razpošiljanju nas pouči knjižica: Spravljanje in razpošiljanje pečknatega sadja na Štajarskem, katera je opremljena z lepimi slikami in se dobi za 60 vin. pri c. kr. kmetijski družbi v Gradcu. Slehern sadjar si naj nabavi to prekoristno knjižico!) Sadje komaj vsako drugo leto obrodi in, če isto obilno obrodi, slišimo povsod tarnati, da nima sadje nobene cene. Kaj je temu vzrok? Poleg že omenjenih nedostatkov posebno to, da se pri nas premalo upoštevajo sadni izdelki. Da sadni mošt ne uživa iste veljave, kakor n. pr. v Nemčiji, kjer se isti toči v najimenitnejših velikomestnih hotelih, kakor tudi povsod na deželi, se ni čuditi, če pomislimo, da se sadje nič ne prebira, ampak zrelo in nezrelo, gnilo, črvivo sadje itd. skupaj preša in skrbi le za veliko množino, ne pa za kakovost mošta

Ako bi naši sadjarji v sadnih letih naprešali obilo okusnega mošta, bi dosegli za istega lepe cene, ker bi se povišal konzum mošta, posebno bi se pa cene zvišale v slabih sadnih letih. Dobra sadna pijača bi pa bilo najuspešnejše sredstvo proti pogubnemu žganjepitju, katero duševno in telesno ljudstvo uničuje in se od dne do dne širi tudi na deželi! Poleg sadnega mošta pa se še marsikaj izdeluje iz sadja, kakor n. pr. razne sadne konzerve, katere se drago plačujejo, posušeno sadje itd. Premalo pozornosti se tudi posvečuje raznim rastlinskim in živalskim škodljivcem, kateri naredijo neizmerno mnogo škode na sadnem drevju.

V povzdigo vinarstva so se nasvetovala

2. razna sredstva,

kakor upeljava vinske postave, katera bi odgo-varjala zahtevam vinogradnikov in občinstva, ki uživa vino, potreba natančne določbe vina in vinskega okoliša, nadzorovanje vinskih trgovcev in vinotočev, obligatorično zavarovanje proti toči, prirejanje vinskih razstav in sejmov v deželah, kjer ne pridelujejo vina ali ne dovolj za lastno potrebo, pouk potom viničarskih šol, predavanj, poučnih potovanj v kraje, kjer je vzorna vinoreja, ustanovitev drž. in deželnihi trsnic in oddaja trt iz istih, vpeljava kletarskih tečajev itd.; v svrhu povzdige sadjarstva nastavljanje večjih oskrbovalcev dreves od okraja ali večjih občin, kateri bi opravljali vsa potrebna dela v sadonosnikih in navajali ljudstvo k umnemu sadjarstvu,

poučni tečaji za sadjarstvo, ustanovitev deželnih in okrajnih drevesnic in oddaja primernih sadnih vrst iz istih itd. Žalibog pa se je dosedaj le malo doseglo, ker ni bilo skupnega, jednotnega postopanja prizadetih krogov. Posameznik ne more z lastnimi močmi uplivati na zakonodajstvo, ne more povzročiti odprave raznih nedostatkov, lahko pa vse to dosežejo združeni vinogradniki in sadjarji posameznih okrajev. Najuspešnejše sredstvo za povzdigo vinarstva in sadjarstva so torej, kar potrjuje skušnja, vinarske in sadjarske zadruge. Predno pa hočemo razpravljati o uredbi teh zadrug, je potrebno spoznati

3. namen vinarskih in sadjarskih zadrug.

Glavni namen vinarskih in sadjarskih zadrug je skupen nakup grozdja in sadja od udov, skupno izdelovanje vina in vinskih izdelkov kakor tudi skupno izdelovanje sadnih izdelkov ter skupna prodaja vina, sadja, vinskih in sadnih izdelkov. Iste nudijo v prvi vrsti udom priliko takoj, ko je grozdje oz. sadje zrelo, isto spraviti v denar, prihranijo jim, ker skupno izdelujejo vse izdelke, mnogo dela in stroškov ter izključujejo razne prekupce, kateri delajo masten dobiček na škodo vinogradnikov in sadjarjev. Ker vinarske in sadjarske zadruge razpolagajo z velikimi množinami, lahko vstopijo v zvezo z veletržci in velikimi odjemalci in dosežejo boljšo ceno. Vinarske in sadjarske zadruge razpolagajo s potrebnimi prostori in stroji imajo nastavljene večše kletarje,

sortirajo grozdje oz. sadje, upoštevajo umno kletarstvo ter na ta način proizvajajo razne vrste pridelkov najboljše kakovosti, kateri se boljše plačujejo, medtem ko posameznik, zbog majhne množine in pomanjkanja primernih prostorov in strojev ter iz nevednosti ne more doseči tako ugodnih uspehov. Kakovost raznih pridelkov pa ugodno vpliva na zvišanje uživanja in ne mala zasluga vinarских in sadjarskih zadrug je, da se, četudi počasi, zvišuje uživanje vina, sadja, sadnega mošta in raznih sadnih izdelkov. Posameznik ne more svojih izdelkov pošiljati v oddaljene kraje naše države ali v inozemstvo, vse to pa izvršujejo zadruge, ker razpolagajo z večjimi jednotnimi množinami, katere pridejo pri izvažanju v poštev.

Druga važna naloga je skupno nabavljanje vinogradniških potrebščin n. pr. umetnih gnojil, galice, žvepla ter kolov itd., kakor tudi sadjarskih potrebščin n. pr. sadnih dreves, cepičev itd.

Neprecenljive vrednosti pa je vzlasti delovanje zadrug za umno vinarstvo in sadjarstvo. Iste delujejo proti zastarelim nazorom vinogradnikov in sadjarjev, delujejo za upeljavo jednotnih, za krajevne razmere primernih trt, pridobivajo ude za uporabljanje umetnih gnojil, opozarjajo iste na primeren čas za gnojenje, kop, rez, škropljenje in žvepljanje ter skrbe za to, da se trgatev vrši, ko je grozdje popolnoma zrelo; ravnotako navažajo sadjarje k temu, da nasajajo le malo in sicer takih vrst, katere se posebno priporočajo radi

krajevnih razmer, da gojijo drevesa, pokončujejo mrčes ter sadje o pravem času in pravilno spravljajo. Za primeren pouk skrbe s predavanji na občnih zborih, z razširjanjem poljudno pisanih knjig o sadjarstvu in vinarstvu, s prirejanjem gospodarskih pogovorov, skupnim ogledovanjem domačih in tujih vinogradov in sadonosnikov, vplivajo na občine in okraje, da zasade ob cestah sadna drevesa in spodbujajo občane za sadjerejo s prirejanjem vinskih in sadnih razstav in sejmov in s tem, da pospešujejo izobrazbo mladine na vinarskih in sadjarskih ter viničarskih šolah in tečajih.

Zadruge pa vzbuja tudi čut skupnosti, polagoma se začnejo člani zavedati, koliko se da z združenjem doseči, širi se zanimanje za vsa gospodarska vprašanja, v zadrugah združeni vinogradniki in sadjarji nastopajo skupno napram zakonodajstvu in vsem merodajnim činiteljem in zahtevajo uvaževanje svojih želj; le skupnemu neustrašenemu nastopu se posreči doseči marsikatero opravičeno zahtevo.

4. Uredba vinarskih in sadjarskih zadrug.

Ustanavljajo se naj skupne vinarske in sadjarske zadruge, ker se s tem znatno znižajo stroški za nabavo potrebnih poslopij, strojev itd., kakor tudi stroški za uslužbenca in se omogoči ugodno poslovanje zadruge tudi v slabih vinskih oziroma sadnih letih. Proti ustanovitvi vinarskih zadrug za se in sadjarskih zadrug za se pa govori tudi dejstvo, da je pri nas že za jedno za-

drugo težko dobiti požrtvovalne, delavne in razumne voditelje (člane načelstva in nadzorstva), razven tega pa bi se mnogokrat ne izplačalo nastaviti veččega kletarja, kar je neobhodno potrebno.

Vinarska in sadjarska zadruga naj se osnuje kot zadruga z neomejeno zavezo, ker si kot zadruga z neomejeno zavezo lažje priskrbi od «Zadružne Zveze» potreben kredit, katerega rabi za poslopje in stroje, kakor tudi za obratno glavnico; ravno vinarske in sadjarske zadruge, katere morajo grozdje članom takoj plačati, vino pa, pričakujoč ugodnih cen ali v dosego boljše kakovosti dalje časa, mnogokrat več let v svojih kletih hraniti, potrebujejo mnogo denarja.

Ravno tako je potrebno, da se določijo precej visoki deleži, da ima zadruga precej lastnega kapitala. Da se omogoči pristop tudi manj premožnim posestnikom, se sprejme v pravila določba, da se lahko deleži v majhnih mesečnih obrokih plačujejo. Sprejme se naj razun tega v pravila določba, da smejo udje še le po preteku petih let pričenši od dobe vstopa iz zadruge izstopiti. Ravno pri tej vrsti zadrug bi bilo za celo podjetje silno usodepolno in bi znalo celo podjetje upropastiti, če bi udje kmalu po vstopu izstopili in tako zadrugo v začetku, ko se ima boriti z raznimi težkočami, na cedilu pustili.

Za ugodni uspeh teh zadrug je potreben velik okoliš, sedež zadruge naj bo v kraju ob železnici, postavi naj se poslopje in sicer nekaj

prostornejše, kakor zahteva množina pridelkov članov, kateri so že prijavili pristop k zadrugi, ker je pričakovati, da bode še tekom časa več udov pristopilo. Poslopje naj obsega prostor za sprejemanje grozdja in sadja in vkladanje sadja, prostor za mline za sadje in stiskalnice itd., kipelno klet in klet, v kateri se nahajajo vina oz. sadni mošt po kipenju ter v slučaju, da se izdelujejo razni sadni izdelki in suši sadje, v to svrho potrebne prostore in shrambe. Razun teh prostorov je še potrebno stanovanje za kletarja in pisarna. Priporoča se vpeljava električne luči; stroški niso tako veliki, zlasti kjer je vodna moč blizu na razpolago, razen tega pa je mogoče stroške znižati s tem, da se električna luč oddaje posameznikom ali pa celemu kraju.

Nastavi naj se večji kletar in se pri določevanju plače naj ne skopari. Kletar ima usodo mnogokrat zelo velike zaloge vina itd. v svojih rokah in bo z dosti večjim veseljem in vnemo delal ter varoval koristi zadruge, če je primerno plačan, medtem ko nezadovoljen ali nevešč kletar, kateri je sicer z nižjo plačo zadovoljen, zadrugo na ta ali oni način občutno oškoduje in mnogokrat spravi ob dobro ime. Pri izbiranju drugih uslužbencev, dninarjev itd. naj kletar v sporazumu z načelstvom postopa; kletar mora ž njimi delati in je le opravičeno, da se mu dovoli, seveda v sporazumu z načelstvom, sprejemanje in odpuščanje potrebnih uslužbencev. Kletar dobi večje zanimanje za zadrugo in skrbnejše opravlja

svoj posel, ako se mu n. pr. podeli pri prodaji večje množine vina ali pri dosegih lepega čistega dobička itd. kaka nagrada. Plačo za kletarja in druge uslužbenice ter dninarje naj določi načelstvo sporazumno z nadzorstvom.

Glavni pogoj za uspeh vinarskih in sadjarskih zadrug pa je strogo in redno nadzorstvo celega poslovanja ter vseh zalog od strani udov načelstva in nadzorstva, ker le na ta način je mogoče zadrugo obvarovati izgub. Najprimernejše je, da se menjujejo člani načelstva in nadzorstva v poslovanju, s čimur se delo razdeli. Dolžnost članov vinarskih in sadjarskih zadrug pa je z ozirom na lastno korist in na prospeh zadruge, voliti v načelstvo in nadzorstvo razumne vinogradnike in sadjarje iz posameznih krajev okoliša zadruge, kateri imajo zmožnosti in dobro voljo delovati v povzdigo gospodarskega položaja!

Vinarske in sadjarske zadruge imajo namen podati vživajočemu občinstvu čiste, dobre izdelke najboljše kakovosti, zato morajo vplivati na člane, da pravilno in ob pravem času izvršujejo vsa potrebna dela v vinogradih in sadonosnikih. Občni zbor naj sklene vse potrebne določbe glede gnojenja, kopi, nasajevanja, rezi trt in o pokončevanju škodljivcev trt in trsnih bolezni, trgatve in oddaje grozdja v zadrugo, kakor o gnojenju, čiščenju, obrezovanju sadnih dreves, nasajevanju primernih sadnih vrst, obiranju in oddaji sadja itd. Določi naj se

čas trgatve in obiranja sadja; udje načelstva in nadzorstva, oz. pri velikem okolišu zadruga od občnega zbora določeni zaupniki imajo dolžnost strogo paziti na to, da se člani ravnaajo po teh določbah.

Za ude načelstva, nadzorstva in za uslužbenca naj se izdela poslovni red in potrdi od občnega zbora, s čimur se edino more doseči redno in natančno poslovanje zadruga.

Vsak ud pričakuje od zadruga gotove koristi in kakor je razvidno iz predstojećih vrst in kar potrjujejo tudi dosedanje izkušnje, delujejo zadruga, ki so dobro urejene in previdno poslujejo, v povzdigo gospodarskega položaja udov; raditega je samo ob sebi umevno, da prevzamejo udje tudi dolžnosti napram zadrugi. Vsak ud je dolžan vse grozdje in sadje, izvzemši seveda ono množino, katero potrebuje za lastno domačo porabo, oddati zadrugi in vse potrebščine, katere zadruga za svoje člane oskrbuje, pri isti naročevati. Nemogoč je obstoj in uspeh zadruga, če n. pr. udje le pridelke slabe kakovosti, katerih drugod ne morejo prodati, zadrugi oddajo, ali če v slabih letih, ko imajo pridelki v obče ugodno ceno, iste prekupcem prodajajo in se le takrat na zadrugo spomnijo, kadar drugod ne morejo pridelkov v obče ne ali pa pod zelo neugodnimi pogoji spraviti v denar. Le če zadruga približno vsako leto ve, na kako množino pridelkov lahko računa, in le, če razpolaga z veliko množino pridelkov, si lahko pridobi stalne velike odjemalce

in doseže razne ugodnosti. Ravno tako more zadruga svojim udom nabaviti potrebščine najboljše kakovosti in za primerno ceno, katera je z ozirom na kakovost vedno nižja, kakor cena potrebščin pri trgovcih le tedaj, če se vsi udje vedno pri naročevanju poslužujejo zadruge. Naročevanje velike množine skupaj omogoči dobavo iz tovarn oziroma veletržcev, znižajo se vozni stroški, zadruga ne išče nobenega dobička, medtem ko si vsak trgovec pri blagu zaračuna lep dobiček in poleg tega dovolijo tovarne oz. veletržci pri nakupu velikih množin znižane cene. Vsi ti razlogi dovolj jasno dokazujejo zahtevo, da vsi udje izvršujejo prodajo vsega grozdja in sadja, katerega ne potrebujejo doma, in nakup vseh potrebščin, katere preskrbuje zadruga, potem zadruge; saj to velewa njih lastna korist in korist zadruge!

Oglejmo si sedaj celo delovanje zadruge!

Ob času trgatve pripeljejo udje po določenem redu celo, ne zmleto, zdravo, zrelo grozdje (gnjilo, plesnjivo, nezrelo, nezdravo grozdje je izključeno) v poslopje zadruge. Grozdje sprejemata in ogledujeta dva člana načelstva. Grozdje se ceni po kakovosti. Grozdje žlahtnejših vinskih trt ima večjo vrednost, kakor grozdje manjvrednih vinskih trt, v poštrev pride tudi lega vinogradov in slednjič množina sladkorja v moštu. Grozdje se sortira in sicer z ozirom na barvo in z ozirom na posamezne vrste trt ter lego vinogradov, na to se tehta in teža posameznih sort vpiše v knjigo za-

druge in v knjižico vsakega uda. Množina sladkorja se določi iz mošta, to je iz grozdja izprešanega svežega soka potom Oechsle-jeve moštne tehtnice in se vpiše zraven teže grozdja.

Na kak način se določa cena grozdja? Najboljše je z določanjem cene tako dolgo počakati, da se dobi pregled čez kakovost celega letnika. Potem se izračuni povprečna množina sladkorja in določi cena za liter mošta, ki ima to povprečno množino sladkorja. Za vsako stopinjo sladkorja nad to povprečno množino se plača nek določen znesek več, za vsako stopinjo sladkorja pod povprečno množino isti znesek manj. Vzemimo en primer! Povprečna množina sladkorja znaša 15; kot normalna cena se določi 32 vin. in za vsako ⁰ nad ali pod povprečno sladkorno množino 2 vinarja več ali manj. Udje bi torej dobili

za liter mošta, ki ima 16⁰ sladkorja 34 vin.

» » » » » 17⁰ » 36 »

» » » » » 18⁰ » 38 »

za mošt, ki ima 14⁰ sladkorja 30 vin.

» » » » » 13⁰ » 28 »

» » » » » 12⁰ » 26 » itd.

V določitev množine mošta, ki se napreša iz kilograma grozdja, se navadno vrši v začetku trgatve poskušno prešanje, h kateremu se povabijo vsi udje zadruge, da se na lastne oči prepričajo o natančnem in pravilnem poslovanju. Ravno tako ima vsak ud pravico, da prisostvuje vsemu delu, ki se vrši z njegovim grozdom, da ne more pozneje očitati načelstvu oz. organom zadruge

kako nepravilnost ali nerednost. Pri določevanju cen se uvažujejo splošne vinske cene okoliša prejšnjih let, uvažujejo se posebno dnevne cene, katere plačujejo vinotržci in pa dejstvo, kaka je vinska letina v vseh deželah in državah, kjer se goji vinarstvo, in kaka je vinska letina v okolišu zadruga. Največ se naj ozira na dnevne cene; popolnoma napačno je in je spravilo marsikatero zadrugo že v zadrego, če se plačujejo previsoke cene. Saj dobe udje, če se vino ugodno proda, koncem leta itak po razmerju grozdja, katerega so oddali zadrugi, primerno doplačilo. Če tudi zadruga takoj ob trgatvi ne plačuje višjih cen kakor vinotržci, mora se pa upoštevati, da zadruga prihrani mnogo dela in stroškov, nevarnost, da se vino pokvari, skrb za prodajo ter izplača udom takoj po dovršenem prešanju kupno ceno, medtem ko morajo drugače mesece in leta čakati na kupce in si dostikrat najeti posojilo, da morejo plačati stroške pridelovanja itd., s čimur si nakopljejo tudi plačevanje obresti za posojilo.

Tudi sadje se naj oddaja le zrelo in zdravo zadrugi, katera isto sortira v namizno sadje in navadno sadje za uživanje in prešanje. Namizno sadje se navadno še sortira v posamezne vrste in navadno sadje še spet po kakovosti. Ta razdelitev, kakor tudi dnevne cene so podlaga za določevanje sadnih cen.

Zelo važno je vprašanje, kdo naj določa cene za grozdje in sadje. Občni zbor je za to nepripraven, ker bi večina udov pri sedanjih ra-

zmerah, ko še ni tako razvit čut za skupnost, uvaževalo le svoje lastne koristi in ne koristi zadruge ter določevala tako visoke cene, da bi celo podjetje trpelo škodo in propadlo. Najpripravnejši organ za določevanje cen je načelstvo, ki obstoji iz mož, katerim so vsled njih izkušenosti in zaupanja, katero uživajo v okolišu zadruge, udje poverili ta odgovorna mesta. Načelstvo mora skrbeti za to, da nima podjetje izgube, mora skušati doseči kolikor mogoče ugodne cene za pridelke in je torej popolnoma umestno, da isto tudi določa cene za nakup grozdja in sadja. Cene pa lahko tudi določa preskuševalna komisija, obstoječa iz izvedencev vinogradnikov in sadjarjev, udov kakor tudi neudov zadruge n. pr. zastopnikov Zveze, potovalnih učiteljev, vinarskih inštruktorjev itd. in se na ta način odvzame nekaj dela načelstvu.

Sedaj nastane vprašanje, na kak način vporablja zadruga grozdje in sadje? Grozdje se vse spreša, za sadje, in sicer namizno, se prekrbe odjemalci in se takoj, ko se je od udov po določenem redu sprejelo, pod nadzorstvom kakega strokovnjaka vlaga v zaboje, sode in zabojčke ter odpošlje. Priporoča se, ako so količkej ugodne cene, tudi ostalo sadje lakoj prodati, zlasti v inozemstvo; če se pa ne nudijo dovolj ugodne cene, se iz sadja, upoštevajoč kolikor mogoče enotne vrste, napravi sadni mošt, lahko se tudi eden del, če ima zadruga v to potrebne pro-

store, posuši in izdelajo konzerve. Vina, od katerih ni pričakovati v starejših letnikih izvrstne kakovosti in visoke cene, se najprimernejše kmalu prodajo, vina, katera dosežejo v starejših letnikih visoke cene, se obdrže in pretočijo o primernem času v steklenice.

V svrhu prodaje naj stopi zadruga v zvezo z vinotržci, gostilničarji, prireja vinske licitacije in vinske sejme ter ustanovi sama vlnotoč v kraju, kjer ima svoj sedež, ali v zvezi z drugimi zadrugami v kakem večjem mestu. Največ lahko storijo za ugodno prodajo vseh izdelkov vinarskih in sadjarskih zadrug «Zadružne Zveze», katere stopijo v zvezo z «Zadružnimi Zvezami» onih dežel, v katerih se vino itd. ne prideluje ali ne v zadostni množini. Priporoča se vpeljava vinskih sejmov od vseh slovenskih vinogradnikov ozir. vinarskih zadrug skupaj v večjih mestih na Češkem, Moravskem, Šleziji in Galiciji. Tamošnje slovanske «Zadružne Zveze» bodo gotovo podpirale ta zadružna prizadevanja. Če bo enkrat delovalo večje število slovenskih vinarskih zadrug se bo izplačalo postaviti posebnega potnika, ki bo pridobival odjemalce. Mnogo bo tudi pripomoglo k lažjemu razpečavanju vin in drugih izdelkov stalno priobčevanje cen v glavnih gospodarskih listih naše države, katero delo naj opravljajo «Zadružne Zveze» za svoje članice. Kot odjemalce se naj skuša dobiti dobrodelne zavode, kakor bolnišnice, hiralnice itd. ter vojaške in mornarske kazine za častnike, stopi naj se v zvezo z mestnimi

konzumnimi društvi! Posledica delovanja vinarskih in sadjarskih zadrug bo, da bo imelo občinstvo zopet priliko dobivati jednotna, dobra vina, da se bo marsikateri, kateri je vsled v toliki meri razširjenega ponarejenega ali pokvarjenega vina opustil uživanje vina, spet vrnil k uživanju vina, da bo konzum vina od dne do dne rastel in bo vedno lažje v kratkem času razpečati, vso zalogo. Sadni mošt se naj proda, kadar se ponujajo ugodne cene, kar se zgodi v letih, ko sadje slabo obrodi. Sploh morajo zadruge skrbno opazovati leto za letom letine v posameznih deželah in državah in pošiljati svoje ponudbe v one dežele in države, v katerih so bile slabe letine. Velika naloga čaka vinarske in sadjarske zadruge v tem oziru, da proizvajajo izvrsten, okusen sadni mošt in pridobivajo ne le prebivalstvo na deželi, ampak vzlasti prebivalstvo v mestih za uživanje sadnega mošta. Tozadevno so največjega pomena razstave namiznega sadja in raznih sadnih izdelkov, spojene s poskušnjami istih, da se da občinstvu prilika se prepričati o izborni kakovosti sadnih izdelkov. Sadjarstvo bo le tedaj gospodarska panoga, ki donša primernih dohodkov, če se bo uživanje sadja in sadnih izdelkov povišalo, kar je le mogoče, če se kakovost sadja in sadnih izdelkov izboljša; to važno nalogo pa ravno vršijo vinarske in sadjarske zadruge.

V vseh državah, v katerih se goji vinarstvo in sadjarstvo, obstoji že na stotine in stotine vinarskih in mnogo sadjarskih zadrug, katere vse,

če upoštevajo predstoječa načela, izvrstno uspevajo. Celo vinotržci, kateri so s početka nezaupljivo gledali zadruge in se na iste pri nakupu vina itd. niso ozirali, so spoznali, da delujejo zadruge v svrho izboljšanja vinarstva in sadjarstva ter v izboljšanje vseh tozadevnih izdelkov, in upoštevajo iste pri svojih nakupih.

Tudi mi Slovenci ne smemo mirno čakati in gledati, kako propadajo vinogradniki, in kako sadjarji brez upa pričakujejo boljših dohodkov iz vinoreje in sadjarstva, ampak iti na delo, poučevati ljudstvo o važnosti in koristi vinarskih in sadjarskih zadrug ter skrbno pripravljati tla za ustanovitev vinarskih in sadjarskih zadrug v posameznih vinskih okoliših!

Rodoljubi, ki nameravajo ustanoviti vinarske in sadjarske zadruge, naj se obrnejo za potrebno pomoč in pouk na Zadružno Zvezo v Celju, ki je vedno rada pripravljena s svetom in dejanski podpirati snovanje zadrug kakoršnekoli vrste.

